

Adquisició i processament del llenguatge

2013/2014

Codi: 101730

Crèdits: 9

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500893 Logopèdia	FB	1	2

Professor de contacte

Nom: Olga Soler Vilageliu

Correu electrònic: Olga.Soler@uab.cat

Utilització d'idiomes

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Algun grup íntegre en anglès: No

Algun grup íntegre en català: Sí

Algun grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

És important que l'alumne tingui un bon domini de l'ortografia i la redacció i una bona expressió oral en la seva llengua materna. També és important que pugui llegir en anglès.

Objectius

Aquesta assignatura de primer curs preten donar eines als estudiants per a que assoleixin coneixements fonamentals sobre dos temes cabdals en la psicolingüística: com adquirim el llenguatge a la infància i com el processem.

Quan l'estudiant acabi l'assignatura serà capaç de:

- reconèixer i descriure les principals orientacions teòriques en l'estudi de la psicolingüística i l'adquisició del llenguatge
- enumerar els trets característics del llenguatge i les seves funcions
- descriure les diferents fases del processament del llenguatge humà i les representacions internes associades a aquest processament
- descriure i conèixer les etapes en les quals s'assoleixen les habilitats lingüístiques i comunicatives des de la infantesa fins l'edat adulta i la vellesa
- identificar les diferents metodologies de recollida de dades i estudi de la psicolingüística
- relacionar el desenvolupament del llenguatge amb altres processos (cognitius i socials)
- detectar dificultats en les etapes inicials de l'adquisició

Competències

- Logopèdia
- Adequar la pròpia comunicació a auditoris diversos segons l'edat, la patologia, etc.
- Analitzar i sintetitzar informació.
- Comprendre, integrar i relacionar nous coneixements fruit d'un aprenentatge autònom.
- Demostrar que es comprenen i s'empren correctament la terminologia i la metodologia pròpies de la recerca logopèdica.

- Integrar els fonaments biològics (anatomia i fisiologia), psicològics (processos i desenvolupament evolutiu), lingüístics i pedagògics de la intervenció logopèdica en la comunicació, el llenguatge, la parla, l'audició, la veu i les funcions orals no verbals
- Utilitzar les tecnologies de la comunicació i la informació.
- Valorar les produccions científiques que sostenen el desenvolupament professional del logopeda.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar i sintetitzar informació.
2. Comprendre, integrar i relacionar nous coneixements fruit d'un aprenentatge autònom.
3. Descriure els diferents processos psicològics implicats en la producció i en la comprensió del discurs i relacionar-los.
4. Descriure els mecanismes bàsics de la funció comunicativa del llenguatge i saber aplicar-los en l'entorn conversacional.
5. Enumerar i relacionar les característiques i les funcions del llenguatge humà.
6. Identificar els fonaments psicològics i psicolingüístics de la logopèdia.
7. Identificar i valorar l'adequació de les produccions científiques sobre adquisició i desenvolupament del llenguatge.
8. Identificar les aportacions fonamentals de les produccions científiques vinculades als processos psicològics en les quals es fonamenta el desenvolupament professional del logopeda.
9. Identificar, descriure i relacionar les diferents fases de l'adquisició del llenguatge.
10. Identificar, descriure i relacionar les diferents fases del processament del llenguatge natural en la percepció i en la producció.
11. Inferir les implicacions del procés de desenvolupament evolutiu sobre el llenguatge, la parla, l'audició, la veu i les funcions orals no verbals.
12. Utilitzar correctament la terminologia i la metodologia pròpies de la recerca científica.
13. Utilitzar estratègies apropiades per exposar oralment arguments sobre temes de debat tractats en el grup classe.
14. Utilitzar les tecnologies de la comunicació i la informació.
15. Valorar i jutjar l'adequació de la metodologia utilitzada en una recerca.

Continguts

1. Adquisició del llenguatge

1.1 Teories sobre l'adquisició del llenguatge: innatistes; constructivistes; sòcio-interaccionistes

1.2 Mètodes d'estudi: metodologia observacional; paradigmes experimentals

2. Etapes i processos d'adquisició del llenguatge

2.1 Comunicació prelingüística: l'aparició de la comunicació intencional; les adaptacions de l'adult

2.2 Adquisició del lèxic: les primeres paraules; l'explosió lèxica; fenòmens evolutius en l'adquisició del significat

2.3 Desenvolupament fonològic: les habilitats de percepció de la parla dels nadons; conductes prelingüístiques; desenvolupament fonològic i processos de simplificació

2.4 Procés d'adquisició morfosintàctica: la parla telegràfica; l'adquisició de la morfologia; l'oració simple i les modalitats oracionals

3. El desenvolupament del llenguatge més enllà dels cinc anys: 'desenvolupaments tardans'

3.1 Desenvolupaments semàntics i pragmàtics posteriors: els significats no literals.

3.2 Desenvolupaments sintàctics posteriors: les oracions compostes; les estructures sintàctiques complexes

4. Processament del llenguatge en la percepció.

4.1 Processament del senyal de parla.

4.2 Lèxic i accés al lèxic. El lèxic bilingüe.

4.3 Processament sintàctic. Models.

4.4 La situació comunicativa: Pragmàtica.

4.5 Entendre: Comprensió i producció del discurs.

5. Producció del llenguatge

5.1 Producció de la parla. Fases i errors espontanis de parla.

5.2 Percepció i producció de la llengua escrita.

Metodologia

Tipus de metodologia emprada:

- El professorat farà sessions de classe magistral per desenvolupar els continguts més teòrics i donar directrius sobre l'estudi individual. En aquestes sessions es farà ús de material audiovisual. Es demanarà la participació de l'estudiant en debats del grup.
- Els estudiants treballaran en grup en la preparació d'un treball d'assignatura i la seva presentació oral. Per aquest treball caldrà fer recerca d'informació en diferents suports.
- En sessions de grup partit es treballarà amb estudi de casos o treballs de tipus pràctic. Al final de les sessions els estudiants elaboraran informes sobre els casos presentats o el treball pràctic que hagin desenvolupat durant la sessió.
- S'emprarà el campus virtual per facilitar materials als estudiants, fer fòrums de discussió i exercicis concrets.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classe magistral amb suport TIC i debat en grup	54	2,16	12, 13
Classes pràctiques	24	0,96	1, 7, 8, 13, 15
Tipus: Supervisades			
Atenció individual (presencial o virtual) als estudiants que ho sol·licitin	5	0,2	1, 7, 8, 15
Participació en els fòrums i altres activitats al campus virtual	10	0,4	1, 2, 12, 14
Tutories de seguiment dels treballs en grup dels estudiants	3	0,12	2, 7, 8, 12, 15
Tipus: Autònomes			
Cerca autònoma d'informació	15	0,6	1, 2, 7, 8, 14, 15
Estudi individual de la matèria i preparació d'examens	45	1,8	1, 2

Lectura d'articles i capítols de llibres	34	1,36	1, 2, 8
Treball en grup per la realització del treball monogràfic	35	1,4	1, 7, 8, 13, 14, 15

Avaluació

Evidència 1 i 2: Per tal de superar l'assignatura caldrà fer dos exàmens parcials. Aquests exàmens representen el 45 % de la nota final.

Evidència 3: La mitjana obtinguda en la qualificació de les activitats realitzades en grup dividit a l'aula de pràctiques (informes breus) representa el 25% de la qualificació final.

Evidència 4: L'estudiant haurà d'elaborar un treball monogràfic al llarg del semestre. Aquest treball es realitzarà en grup, i s'avaluarà en dues ocasions: en primer lloc, caldrà la presentació d'un guió o pla de treball amb les referències bibliogràfiques a emprar; i en segon lloc caldrà exposar el treball a classe. La qualificació d'aquestes dues avaluacions representa un 25 % de la nota final.

Condicions per l'avaluació:

Per tal de fer el càlcul de la qualificació de l'assignatura caldrà que en els exàmens l'estudiant obtingui una qualificació mínima de 4. Es valorarà en un 5 % de la qualificació final la participació a les activitats de classe i al fòrum virtual.

Reavaluació:

L'estudiant tindrà la possibilitat de fer una prova escrita de reavaluació si la mitjana dels exàmens parcials no supera el 5 (però ha obtingut un mínim de 4 en els DOS exàmens). En aquest cas, realitzarà la prova o proves que hagi suspès.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Exàmens parcials	45 % de la qualificació total de l'assignatura	0	0	3, 4, 5, 6, 9, 10, 11
Informes breus	25% de la qualificació final	0	0	1, 12, 15
Participació a l'activitat de classe i al fòrum virtual	5 % de la qualificació total de l'assignatura	0	0	12, 13
Treball monogràfic	L'avaluació del treball representa un 25% de la qualificació final.	0	0	1, 2, 7, 8, 12, 13, 14

Bibliografia

Aguado, G. (1995) El desarrollo del lenguaje de 0 a 3 años. Madrid: Ciencias de la Educación Preescolar y Especial.

Treball interessant des d'un punt de vista teòric i pràctic, tot i que l'estudi del llenguatge analitzat finalitza als tres anys.

Clemente, R. A. (1995) Desarrollo del lenguaje. Manual para profesionales de la intervención en ambientes educativos. Barcelona: Octaedro.

Visió global sobre l'adquisició del llenguatge. Té un caràcter més aplicat que teòric.

Garton, A.; Pratt, G. (1991) Aprendizaje y proceso de alfabetización. Barcelona: Paidós. Temas de educación. Muestra global sobre l'adquisició del llenguatge. És útil perquè abasta gairebé tots els temes del programa, excepte edat adulta i vellesa.

Garton, A. (1994) Interacción social y desarrollo del lenguaje y la cognición. Barcelona: Paidós.

Abordatge de l'adquisició del llenguatge des de la perspectiva interaccionista.

Gràcia, M. (2003) Comunicación y lenguaje en primera sedades. Intervención con familias. Lleida: Editorial Milenio.

Karmiloff, K. & Karmiloff-Smith, A. (2001) Hacia el lenguaje. Madrid: Morata (Original: Pathways to language. Cambridge: Cambridge University Press.)

Manual de divulgació sobre les primeres etapes del desenvolupament del llenguatge. És molt clar i pedagògic.

López-Higes, R. (2003) Psicología del lenguaje. Madrid: Piràmide.

Interessant per Logopedes, conté informació de tipus aplicat.

Moreno Ríos, S. (2005). Psicología del desarrollo cognitivo y adquisición del lenguaje. Biblioteca Nueva: Madrid.

Revisió de les diferents teories psicològiques i lingüístiques que s'han interessat per les relacions entre el llenguatge i el pensament.

Owens, R. E. (2003) Desarrollo del lenguaje. Madrid: Pearson/Prentice Hall.

Es tracta d'un manual actualitzat. Tot i tractar-se d'una traducció de l'anglès, els capítols dedicats a l'adquisició de la gramàtica i la morfologia s'han fet utilitzant dades de treballs fets amb infants que aprenen el castellà i també català.

Rondal, J.A. (1990) La interacción adulto-niño y la construcción del lenguaje. México: Trillas. Estudi detallat sobre el paper de les interaccions entre el nen i l'adult en el procés d'adquisició del llenguatge.

Serra, M., Serrat, E., Solé, M. R., Bel, A. y Aparici, M. (2000) La adquisición del lenguaje. Barcelona: Ariel.

Treball sobre el desenvolupament del llenguatge. Aporta dades interessants sobre el procés d'evolució del llenguatge oral i sobre les primeres edats referides a les llengües que es parlen en diferents comunitats: castellà, català, gallec i euskera. Aportacions únicament sobre el llenguatge oral.

Soler, O. (coord.) (2006). Psicología del Lenguatge. Barcelona: EdiUOC.

És el manual recomanat per als continguts de processament del llenguatge. El capítol 5 tracta de l'adquisició del llenguatge.